

→ P. Resch, P. Kunze → Ollt
→ P. AW, P. JP → Inneje alle ist wialend mer ze
Ministerstwo → P. MK - Ollw + U. Euslph
Klimatu i Środowiska

Podsekretarz Stanu
Główny Konserwator Przyrody
Mikołaj Dorożala

DLŁ-WNO.055.834.2024
\$Id_dokumentu
Warszawa, 14-03-2025

Pan
Piotr Kuczera
Przewodniczący
Śląski Związek Gmin i Powiatów

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z dnia 9 grudnia 2024 r., znak 113/PK/20122024 w sprawie kierunków działań jakie należy podjąć w celu uniknięcia lub zminimalizowania skutków kolejnych zdarzeń powodziowych, uprzejmie informuję, co następuje:

Należy wskazać, że Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe od lat 90. XX wieku stale prowadzi działa związane z retencjonowaniem zasobów wodnych. W latach 1998-2005 podjęte zostały działania z zakresu małej retencji wodnej mającej na celu przywrócenie optymalnych warunków siedlisk przesuszonych. Wybudowano 1124 zbiorniki wodne o łącznej pojemności retencyjnej 8,4 mln m³ wody, wykonano także 2216 obiektów piętrzących głównie na urządzeniach melioracyjnych. Łączna kwota zrealizowanych przedsięwzięć wyniosła 38,6 mln zł.

W latach 2007-2015 trwała realizacja projektu zmierzającego do zwiększania możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych.

Zadania małej retencji nizinnej realizowało łącznie 175 nadleśnictw z 17 rdLP. W ramach projektu wykonano 3644 obiektów, które łącznie zwiększyły objętość wody w terenach leśnych o około 42,7 mln m³. Całkowita wartość projektu to ponad 189 mln zł.

Celem projektu była retencja wód powierzchniowo-gruntowych na obszarach administrowanych przez Lasy Państwowe, w obrębie zlewni cieków, przy jednoczesnym zachowaniu i wspieraniu rozwoju krajobrazu naturalnego.

Celami szczegółowymi było:

- retencjonowanie wody na terenach leśnych - zwiększanie zasobów wód powierzchniowych, glebowych i podziemnych;
- renaturyzacja cieków oraz obszarów podmokłych - zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- wyrównywanie i spowalnianie spływu wód wezbraniowych (retencja powodziowa).

Telefon: (+48) 223-692-550
departament.lesnictwa.i.lowiectwa@klimat.gov.pl
www.gov.pl/klimat

ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Działamy zgodnie z EMAS - zarządzając instytucją, dbamy o środowisko

Śląski Związek Gmin i Powiatów
w Katowicach
Wpł. dn. 18/03/2025
Lp. 199

del
18.03.25
[Signature]

- przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich.
- zwiększanie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie.

Zadania małej retencji górskiej realizowało łącznie 55 Nadleśnictw z 4 Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych. W ramach projektu wykonano 3553 obiektów, które łącznie zwiększyły objętość wody w terenach leśnych o około 1,5 mln m³. Całkowita wartość projektu to prawie 186 mln zł.

Celem głównym projektu było spowolnienie odpływu wód oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni górskich. Cele szczegółowe to:

- retencjonowanie i renaturyzacja cieków stałych oraz obszarów podmokłych;
- ograniczanie i kontrola spływu powierzchniowego (retencja powierzchniowa);
- wyrównywanie i spowalnianie spływu wód wezbraniowych (retencja powodziowa).

W latach 2016-2023 Lasy Państwowe realizowały zadania retencyjne i obiekty zabezpieczające przed destrukcyjnym działaniem wody.

- Kompleksowy projekt adaptacji lasu i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji na terenach nizinnych.

Zadania małej retencji nizinnej realizowało łącznie 113 nadleśnictw z 17 rdLP. W ramach projektu wykonano 1181 obiektów, które łącznie zwiększyły objętość wody w terenach leśnych o około 2,1 mln m³. Całkowita wartość projektu to ponad 234,7 mln zł.

- Kompleksowy projekt adaptacji lasu i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji na terenach górskich.

Zadania małej retencji górskiej realizowało łącznie 47 nadleśnictw z 4 rdLP. W ramach projektu wykonano 1086 obiektów, które łącznie zwiększyły objętość wody w terenach leśnych o około 0,4 mln m³. Całkowita wartość projektu to prawie 265,95 mln zł.

Głównym celem projektów było wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu w nizinnych i górskich ekosystemach leśnych.

Działania podejmowane w ramach obu projektów ukierunkowane były na zapobieganie powstawania lub minimalizację negatywnych skutków zjawisk naturalnych w postaci: niszczącego działania wód wezbraniowych, powodzi i podtopień, suszy i pożarów, poprzez rozwój systemów małej retencji i zwiększenie ilości magazynowanej wody oraz przeciwdziałanie zbyt intensywnym spływom powodującym nadmierną erozję wodną na terenach górskich dzięki zabudowie przeciwerozyjnej cieków, szlaków zrywkowych i dróg. Projekt przyczynił się również do odbudowy cennych ekosystemów naturalnych terenów zalewowych, a tym samym ma pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej.

Należy wskazać, że działania są kontynuowane. Poniżej przedstawiam planowaną realizację zadań w latach 2024-2029:

- a) Kompleksowy projekt adaptacji lasu i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji na terenach nizinnych – kontynuacja.

Głównym celem projektu jest wzmocnienie odporności nizinnych ekosystemów leśnych na zagrożenia związane ze zmianami klimatu. Działania ukierunkowane są na zapobieganie powstawaniu lub minimalizację negatywnych skutków naturalnych zjawisk/procesów klimatycznych takich jak susze i pożary, powodzie i podtopienia, intensywne lub długotrwałe opady atmosferyczne, ekstremalne przepływy wód w korytach, spływy powierzchniowe, niszczące działania wód wezbraniowych. Ze względu na charakter ukształtowania terenu, działania podejmowane w ramach Projektu będą ukierunkowane głównie na zadania retencyjne związane z tworzeniem i odtwarzaniem małych zbiorników retencyjnych, naturalnych terenów zalewowych, mokradeł oraz działania spowolniające odpływ wód ze zlewni i zatrzymujące wodę w ściółce leśnej. Inne działania prowadzone w projekcie będą dotyczyły przeciwdziałania erozji wodnej.

Będą wykonywane działania dot. zwiększenia retencji wód w zlewniach poprzez budowę, rozbudowę lub odbudowę tzw. retencji zbiornikowej i korytowej, jak również rewitalizację zdegradowanych mokradeł, zwiększenie zasobów wód zgromadzonych w glebie, a także zasilenie wód podziemnych, spowolnienie odpływu wód powierzchniowych, odtworzenie ciągłości ekologicznej siedlisk związanych z wodą np. poprzez łączenie obszarów podmokłych, likwidację barier w korytach, budowę przepławek, bystrzy, przebudowę lub rozbudowę budowli itd., ale również zadania dot. przeciwdziałania erozji wodnej poprzez zabezpieczenie skarp lub brzegów koryt, zboczy, nasypów oraz stabilizację osuwisk, modernizację budowli zlokalizowanych w korycie cieków lub rowu, w tym również ich zastąpienie nowymi obiektami w celu dostosowania do wód wezbraniowych. Ważnym aspektem jest też przystosowanie obiektów gromadzących wodę do celów przeciwpożarowych poprzez budowę ujęć wody wraz z niezbędną infrastrukturą.

W projekcie weźmie udział 151 nadleśnictw, szacunkowy koszt całkowity wynosi 511,56 mln zł. Planowana do uzyskania pojemność obiektów małej retencji wynosi 6984 tys. m³, zaś liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych) 1100 szt.

- b) Kompleksowy projekt adaptacji lasu i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji na terenach górskich – kontynuacja.

Głównym celem projektu jest wzmocnienie odporności górskich ekosystemów leśnych na zagrożenia związane ze zmianami klimatu. Działania ukierunkowane są na zapobieganie powstawaniu lub minimalizację negatywnych skutków naturalnych zjawisk/procesów klimatycznych takich jak susze i pożary, powodzie i podtopienia, intensywne lub długotrwałe opady atmosferyczne, ekstremalne przepływy wód w korytach, spływy powierzchniowe, niszczące działania wód wezbraniowych.

W projekcie będą realizowane działania retencyjne związane z tworzeniem i odtwarzaniem małych zbiorników retencyjnych, naturalnych terenów zalewowych, mokradeł

oraz działania spowalniające odpływ wód ze zlewni i zatrzymujące wodę w ściółce leśnej, a także działania mające na celu przeciwdziałanie zbyt intensywnym spływom powodującym nadmierną erozję wodną na terenach górskich.

Zbiorniki retencyjne zaplanowane do realizacji w ramach projektu są odpowiedzią na potrzebę zwiększania retencji zbiornikowej, zaś kompleksowe zadania z zakresu przywracania funkcji obszarom mokradłowym – na potrzebę renaturyzacji tego typu obszarów. Zbiorniki retencyjne na obszarach górskich budowane będą między innymi w układzie kaskadowym, co pozwoli na efektywniejsze zatrzymanie wody w okresach zwiększonych opadów. Zadania służące obszarom podmokłym będą polegały między innymi na wykonaniu zastawek oraz opóźniaczy odpływu na rowach leśnych. Z kolei przywracaniu ciągłości biologicznej cieków służyć będzie większość wykonywanych przepustów, mostków, bystrzy i kaskad oraz część brodów. Naprzeciw potrzebom ograniczenia i kontroli spływu powierzchniowego wychodzi realizacja zaplanowanych w ramach projektu kompleksowych zadań z zakresu zabezpieczania przeciwerozyjnego dróg i szlaków zrywkowych. W celu ograniczenia problemów związanych z występowaniem nadmiernej erozji wodnej w miejscach, w których zagraża ona infrastrukturze leśnej realizowane będą brody, bystrza, kaskady, mostki i przepusty oraz kompleksowe zadania z zakresu zabezpieczania przeciwerozyjnego skarp, brzegów, osuwisk itp.

W projekcie wezmą udział 42 nadleśnictwa, szacunkowy koszt całkowity wynosi 302,88 mln zł. Planowana do uzyskania pojemność obiektów małej retencji wynosi 358 tys. m³, zaś liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych) 838 szt.

Warto podkreślić, że do 2029 r. Lasy Państwowe planują przeznaczyć ponad 1,1 mld złotych na działania związane z retencją wodną, ochroną gatunków i siedlisk, w tym w szczególności mokradeł, a także ochroną lasów przed pożarami.

Ponadto uprzejmie informuję, że Ministerstwo Klimatu i Środowiska podjęło działania związane z opracowaniem nowej Krajowej Strategii Adaptacji (KSA) oraz Planu Działań Adaptacyjnych (PDA). W ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego (TSI), finansowanego przez Komisję Europejską, zrealizowaliśmy z wykonawcą zewnętrznym projekt pn. Wzmocnienie koordynacji polityki adaptacji do zmian klimatu między władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi.

W 2025 roku jest planowane zorganizowanie Okrągłego Stołu z polskimi naukowcami badającymi zmiany klimatu, ryzyko klimatyczne i adaptację do zmian klimatu.

W ramach projektu KLIMADA 3.0 Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy opracuje nowe dane klimatyczne, potrzebne do sporządzenia KSA.

Należy wskazać, że ustawa o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw powołuje do życia narzędzie – miejski plan adaptacji do zmian klimatu (MPA), którego przygotowanie będzie obowiązkowe w przypadku miast o liczbie mieszkańców wynoszącej co najmniej 20 tys. osób. Określona jest również obligatoryjna i zestandaryzowana zawartość MPA, obejmująca m.in. koncepcję zazieleniania oraz koncepcję zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, a także konkretne cele

i działania adaptacyjne. Chcemy w ten sposób stymulować rozwój retencji oraz zieleni w miastach. W ustawie wiążemy planowanie adaptacyjne z planowaniem strategicznym i przestrzennym, by zapewnić spójność działań podejmowanych przez samorząd lokalny.

Dodatkowo, ustawa doprecyzowuje obowiązki organów gminy dotyczące zakładania i utrzymywania terenów zieleni:

- przy zakładaniu terenu zieleni wykorzystuje się w pierwszej kolejności zasoby przyrodnicze terenu, w tym zachowuje istniejącą roślinność rodzimą, oraz zapewnia, aby powierzchnia biologicznie czynna zajmowała w miarę możliwości co najmniej 90% powierzchni tego terenu zieleni – z wyłączeniem terenów, w odniesieniu do których obowiązują ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych;
- przy utrzymywaniu terenu zieleni w pierwszej kolejności utrzymuje się funkcje przyrodnicze tego terenu, w tym przez ekstensywną pielęgnację zieleni oraz pozostawienie części terenu do naturalnej wegetacji, oraz w miarę możliwości zwiększa się udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni tego terenu zieleni.

Z wyrazami szacunku

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Podsekretarz Stanu Mikołaj Dorożala
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

